

Somogyi Tibor

Somogyi Tibor (1930-2009)

(Forrás: Berzsenyi László)

“Ne csak a lépést, az EMBÖRT is mutasd meg.”

Somogyi Tibor 1930. szeptember 15.-én, a család hetedik gyermekeként született, egy kis alföldi faluban, Fülöpszálláson. Édesapja kádármesterként tartotta el a 11 gyermekes családot.

A sok nélkülözés, a tanyasi életforma egész életére hatással volt. Mélyen gondolkodó, mély érzésű, a gondjait magában megoldani kényszerülő gyermekként nőtt fel, miközben édesapja mellett megismerhette a munka tisztességét, a különböző fajták tulajdonságait, és megmunkálásuk módját.

Olykor egyházi énekeket énekelve halottkísérőként szerzett fillérekkel enyhítette a család anyagi szükségleteit.

Elemi iskoláit a faluban végezte, majd a Kecskeméti Népi Kollégiumba került, és érettségi vizsgát tett.

Bár azelőtt sosem táncolt, egy iskolai kulturális versenyen jött hirtelen ötlet alapján a Kalinka dallamára, egy, az orosz katonáktól ellesett táncot adott elő. Még aznap délután a kecskeméti tanács rendezvényén kellett előadnia rögtönzött táncát.

A tanács kulturális vezetője azonnal felismerte benne az élénk fantáziájából fakadó kreativitást, ezért azt tanácsolta neki, hogy jelentkezzen a budapesti Színház és Filmművészeti Főiskola koreográfusi szakára.

A felvételi vizsgán Szentpál Olga megjegyezte, hogy „táncolni nem tudsz fiam, de újságíró még válhat belőled”, de végül is 1951-ben felvették a főiskolára.

Táncos előképzettség hiányában, nagy hátránnyal kezdte tanulmányait osztálytársaival szemben, de tudta, hogy megszégyenülne falujában, ha megbukna a vizsgákon, így tudásszomja és vasakarata átsegítette a nehézségeken.

Tanulmányit többek között Szentpál Olga, Ligeti Mária, Merényi Zsuzsa, Vályi Rózsi, Horváth Tivadar tanárok irányításával végezte.

1955-ben „A leselkedő” című diploma táncjátékát, a Textil és Ruházatipari Dolgozók Szakszervezetének tánccsoportjának tanította be, amely mű táncos és pantomim elemeket egyaránt tartalmazott.

Gyorsan felizzó, szikrázó szemű, lelkes, fantáziadús, csapongó koreográfus lett belőle, aki egészen új látásmód mentén, sajátos, szuverén módon, mély gondolatisággal, érzelmileg túlfűtötten készítette kompozícióit.

A diploma megszerzése után e mellett a Május 1 Ruhagyár és a Kábelgyár tánccsoportjának tartott próbákat, miközben Gyenes Rudolf társastáncóráin képezte tovább magát.

1957-ben, a Főiskola koreográfusi szakán végzett hallgatókkal megalakították a Kék Duna névre keresztelt önálló társulatot. Rövidesen kaptak egy felkérést a Kultúrkapcsolatok Intézetétől, egy 3 és fél hónapos útra Szovjetunióba. A társulat felkérte Náfrádi Lászlót, aki akkoriban az Állami Népi Együttes tánckarvezetője volt, hogy a turnén legyen a társulat vezetője.

A csoportnak nem volt önálló zenekara, de a Belügyminisztérium népi zenekarának éppen volt egy felkérése Szovjetunióba, így a két meghívást összeszervezve utaztak el a turnéra.

A turné sikerét látva a belügyi vezetés úgy döntött, hogy részben az utazó táncosokból, majd azt kiegészítve, létrehozza a BM Duna Művészegyüttest. Somogyi Tibor akkor nem lett tagja a tánckar.

Náfrádi tudta, hogy Somogyi Tibor a társastánc műfajban is képzett volt, ezért a „Tógyerka kalandjai” című vidám táncjáték főszerepének eltáncolására hívta meg, ami főleg ilyen elemekre épült.

A közös alkotómunka eredménye az lett, hogy Somogyi Tibor lett a BM Duna Művészegyüttes táncos-asszisztense, miközben több táncban továbbra is karakterszerepet táncolt. A különleges előadó-képessége feledtette a közte és táncos kollégái közötti tánctudásbéli különbségeket.

Amikor 1965-ben Náfrádi elment a Duna együttestől, akkor Somogyi Tibort nevezték ki a tánckar új művészeti vezetőjének. Az együttes zenei vezetője Daróczi Bárdos Tamás volt.

1966. április 25.-én tartotta első bemutatóját „Szivárvány” címmel, amelyben négy saját koreográfiával mutatkozott be. /"A három barát", „Szivárvány havasán”, „A púp”, „Mese a madárijesztőről és a napraforgóról”/

Az együttes megalakulásának 10. évfordulóján 1967. december 5.-én volt Somogyi Tibor második bemutatója a „Virágfa” című műsorral.

A műsor darabjai:

Cigányász (Daróczi-Somogyi)

Örvény (Vavrinecz-Somogyi)

Üssétek a dobokat (Daróczi-Somogyi)

Ballada a szabadságról (Daróczi-Somogyi)

A táncok művészeti megfogalmazása körül nézeteltérés és feszültség alakult ki az intézmény dilettáns politikai vezetői és közte, mint művész között, így 1970-ben az együttestől távozásra kényszerült.

Ettől a naptól kezdve 1973. március 20.-ig Pécsen a Doktor Sándor Művelődési Központban működő Mecsek Táncegyüttesnél tartott próbát hetente kétszer.

Ez idő alatt 1971. október 1. és 1972. szeptember 21. között a MOM Művelődési Központ igazgatóhelyettese volt, amely munkakör igen távol állt az ő világától.

Az említett körülmények hatására kiszaladt lába alól a talaj.

Megkeseredett, és hitét veszítve lassan eltávolodott a tánctól.

Ezekben a borús időkben elővette édesapjától kapott örökségét, a fa iránti szeretetet.

Lelki csatáját maga vívta meg. Magányba burkolózott, műhelyébe zárkózott, és érzéseit, önkifejezését belevészte, belefარagta a fába. Csak emberi arcokat faragott, amelyeket szeretetein kívül megtűrt maga mellett.

A lelkében szétesett, önmagát kereső művész eközben Újpalotán egy amatőr csoportot tanított.

1973 tavaszán Szigeti Pál, a KISZ Központi Művészegyüttes igazgatója – aki mindig is hitt Somogyi Tibor tehetségébe – állást ajánlott neki.

A kis létszámigényű kamara előadások lebonyolítására szerződtetett 3 páros tánccsoport irányítását bízta rá. Ezek a magas fokon képzett táncosok azonban pontosan tudták mi a dolguk, azt tisztességesen meg is oldották, így Somogyi hamarosan feleslegesnek érezte magát. Tudta, hogy kell valaki, aki irányítja ezt a csoportot, de azt is tudta, hogy erre nem ő kell.

Szigeti Pál nem akarta elengedni az együttestől, ezért egy saját nevelésű, profi táncképzés ötletével állt elő. („**Akkor nevelj ki magadnak saját hivatásos táncosokat! A szakmai részét egyedül rád bízom.**”)

Ez az ajánlat felvillanyozta, és új értelmet adott Somogyi életének. A lelkében, és a gondolataiban kavargó káosz elcsitult, és megújult energiával állt a kihívás elé. Érezte a

feladat bonyolultságát, de eltökélte, hogy technikailag magasan képzett táncosokat fog kinevelni.

A Rottenbiller utcai székházba 14 éves kortól vettek fel gyerekeket 6-8 vagy 10 éves tanulószerződéssel, ami magába foglalta az érettségi bizonyítvány megszerzését is.

A Stúdió Tánckar néven működő csoport napi 3-4 órás táncpróbája, egy óra klasszikus balettel kezdődött, amit évekig a mester tartott, majd Forgács Márta és Matetics Éva vette át ezt a feladatot.

Mindvégig arra törekedett, hogy tanítványinak ne csak szakmát, technikai felkészültséget adjon, hanem az emberség, a tisztesség, a jóra és a nemesre való fogékonyság képességét is.

Munkásságát végigkíséri a „Somogyi tánctechnika” kifejlesztése, amely egyrészt nagy fokú táncélményt, másrészt megfelelő fejlődést biztosít a táncos számára.

Művészetét egyrészt a lírai tánc újszerű megfogalmazása, másfelől a drámai feszültségteremtő erő jellemzi azáltal, hogy a kompozíció az ábrázolásból átlépjen a költészet világába, ami által a néző a táncokban a saját világát fedezheti fel.

2008 április 29.-én a tánc világnapja alkalmából Somogyi Tibor néptáncművész, koreográfus megkapta a Magyar Táncművészek Szövetségének életműdíját, amellyel elismerték a Duna Művészegyüttesnél végzett művészeti vezetői munkásságát is.

Több mint 50 éves táncpedagógiai munkájával, egyéni gondolkozás módját tükröző koreográfiáival, emberségével, méltó helyet vívott ki magának a felejthetetlen koreográfusok tánc történeti almanachjába.

Koreográfiái: (hiányos)

Szivárvány havasán – 1966

Mese a madárijesztőről és a napraforgóról – 1966

A három barát – 1966
Örvény – 1967
Üssétek a dobokat – 1967
Cigánynász – 1967
Ballada a szabadságról – 1967
Alföldi csárdás – 1967
Fosztás után – 1967
Huszárverbunk – 1967
Vasárnap a pusztán – 1968
Őszi harmat után – 1970
Haja-haja kukorica haja – (?)
Pásztortánc – 1974
Hajnallik – 1975
Csapjunk sudarat – 1975
Méhkeréki táncok – (?)
Kalapos tánc – (?)
Lengyel táncok – 1978
Amerikai cigánytánc – 1979
Magyar évszakok-tavaszi – 1983
Búcsú kedveseimtől – 1990
Oláhos – (?)
Zsoké polka – 1993
Citromkeringő – 1996
Francia négyes – 1996
Matróz polka – 1997
Acceleration keringő – (?)
Korcsolyázók – 1997
Rikkancs – 1990
Tiszta szívvel – 1999

Tánc tudományi Közlemények című kiadvány cikke (a Magyar Táncművészeti Főiskola folyóirata, V. évfolyam 1. szám, 2013/1.)

Retró néptáncműsor (2012. november 24., 19.00 óra, Budapest, Nemzeti Táncszínház)

Múltidéző az 1950–60-as évek alkotóiról

“Somogyi Tibor (1930–2009)

Előképzettség nélkül, 21 évesen került a Színművészeti Főiskola koreográfus szakára. Leselkedő című koreográfiája volt diplomamunkája.

Üzemi-szakszervezeti tánccsoportokat vezet, majd 1957-ben meghívásra részt vesz a Kék Duna társulás turnéján, később a hivatalosan

megalakult BM Duna Művészegyüttes táncos lett. Náfrádi László az ő személyére koreografálta a Tógyerka című groteszk zsánerképét.

1965-től a társulat tánckarvezetője, s 1966-ban a Három barát, Szivárvány havasán, A púp és a Mese a madárijesztőről és a napraforgóról c. művekkel mutatkozik be a Szivárvány c. műsorban.

A művek eltérő karakterükkel együtt erőteljes drámai vénáról vallanak. Későbbi műveiben erősödik koreográfiáinak expresszív-drámai karaktere:

Örvény, Cigánynász, Üssétek a dobokat.

1970-től az együttestől megválva különböző művelődési otthonokban és a Mecsek együttesel dolgozik.

1973-tól a KISZ Központi Művészegyüttes tánckaránál dolgozik, alkot: itt készült a Búcsú kedveseimtől, Őszi harmat után, Hajnallik, Magyar évszakok, Tavasz. Az együttesnél kezdi kialakítani önálló technikai rendszerét, amely a táncosok kifejezőképességének és az állóképességének fejlesztésében erőteljes támaszt ad. A rendszerváltozás után koreográfustársával, Szirmai Bélával és tanítványaival megalakítja a Talentum Nemzetközi Tánc- és Zeneművészeti Szakiskolát, amelynek haláláig szellemi munkatársa marad. Koreográfiái mellett maradandó értékű művészi munkái bőrplasztikai és szobrai.

Expresszív stílusának egyik etalondarabja a Farkas Gyula muzsikájára komponált Pásztortánc, melyet Berzsenyi László betanításában a

Rajkó Művészegyüttes Stúdiócsoporthoz adott elő.”